

TAK BŮH MILOVAL RÚT, ŽE POSLAL BÓAZE

Čtení: Rt 4, 1–14

Text: Rt 4, 15

Kliment, 11. června 2023, Pavel Klinecký

Dnešní neděle je uprostřed církevního roku zvláštní tím, že vůbec ničím není zvláštní. Evangelíci ji nazývají „1. neděle po Trojici“, katolíci ještě obyčejněji „10. neděle v mezidobí“. Církevní rok je jako naučná stezka v přírodě: v řadě zastavení přiblíží všechno důležité z krajiny, přírody i dějepisu. Jedno zastavení – jeden motiv, a na konci výletu je turista bohatší o nové inspirace a připomenutí toho, co již znal.

Ale nedělí je přes padesát, k tomu svátky, ty si zaberou to nejdůležitější a na neděle v „letní okurkové sezóně“ toho moc nezbylo. Advent, Vánoce, půst, Velikonoce, svatodušní vděčnost, trojiční neděle (ta byla minulý týden) shrnují zkušenost setkání s Nejvyšším jako *Božím základem nad námi (Otcem)*, *Boží láskou mezi námi (Synem, totiž Ježíšem Kristem)* a *Boží mocí v nás (Duchem svatým)*. To je celé křesťanství.

Vlastně ne, něco důležitého zbývá. Zbývá dopovědět, co toto vánoční, velikonoční, svatodušní a trojiční poselství udělá s člověkem v běžném životě, uprostřed radostí i starostí, mezi lidmi dobrými i těmi druhými, v mládí nebo ve stáří. A tomu se teď, až do adventu, bude církevní rok věnovat: jak vypadá praktické křesťanství, živé ze svých základních, svátečních motivů.

Kazatelé si pro dnešní neděli mohou vybrat z řady textů staro- i novozákonních. Jestliže jsme sáhli po knize Rút, pak proto, že Židé před několika dny slavili svátky týdnů (šavuót), které souvisí s darováním Tóry, základní ústavy a také s první sklizní úrody.

Poselství knihy Rút je otevřené opravdu do široka. Rút je totiž pohanka, dokonce z Moábu, odkud pro Izrael nikdy nevzešlo nic dobého. A přece má naději! Současně je kniha Rút znamenitá ukázka, co je Bible, již nazýváme s úctou „Písmo svaté“. Jsme překvapeni, jak ne-

svatě vypadají některé příběhy. Svatost Písma není uložena ve slovech a větách, nýbrž vzniká ve chvíli, kdy se čtení dostane čtenářovi pod kůži a do srdce a čtenář pochopí, zaraduje se a jeho život je poposen o kus dál. Čtenář uvěří.

Příběh knihy Rút o pohanské ženě začíná u židovky Noemi. Ta měla být pozeňnaná, Hospodinem milovaná, však jméno Noemi znamená „sladká, rozkošná“. Ale kvůli hladu ve vlastní zemi se Noemi odstěhovala se svým mužem a dvěma syny z judského Betléma do sousedního Moábu, kde se stala cizinkou, přistěhovalkyní. Hlad je vážný důvod k emigraci, ale odejít do cizí země znamená pokušení jiných životních hodnot a jiné životní orientace, jiného náboženství. Starozákonní víra byla a je hodně spjatá s místem, se „svatou zemí“ kolem Jordánu. Proto Starý zákon někdy před odchodem do ciziny varuje, jindy k němu vyzývá sám Hospodin. Boží vedení je nepředvídatelné.

Synové se v cizí zemi žení, berou si Moábky. Jenže všichni muži v rodině umírají: manžel i oba synové. Židovka Noemi zůstává v cizí zemi sama. To je vážná situace: tři muži, kteří se měli postarat o její bezpečnost, sociální zajištění i mravní kredit, nejsou. Noemi se na svědectví své smutné proměny přejmenuje: „Už nejsem Noemi, „sladká“, ale Mara, „hořká, trpká“. Hledat v tomto životním krachu něčí vinu vyprávění neumožňuje. Taková situace se přihodí i zbožnému.

Ted' máme v příběhu tři ženy, tři vdovy, jednu Židovku a dvě Moábky. Noemi se vrací domů do Judska, protože v cizině ji už nic dobrého nečeká. Jedna z jejích snach zůstane ve své rodné zemi, druhá však, Rút, se rozhodne provázet svou tchyni do jejího domova. Z cizinky Noemi se v Izraeli stane „domácí“, zatímco moábská Rut se v Izraeli stane cizinkou, přistěhovalkyní. A „pohankou“. Řekne své židovské tchyni *„tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh bude mým, at' se mnou Hospodin udělá, co chce“ (Rt 1,16 –17)*. Možná ví o napětí mezi Izraelem a Moábem, tuší, že to v Izraeli nebude mít lehké. Ale jde.

To je důležitý moment: pohanku Rút k cestě do země kolem Jordánu, do vlasti její tchyně nevede *víra*, tedy vztah k Bohu Izraele, nýbrž její *láska*, tedy vztah k Noemi, která dala život jejímu bývalému muži. Rút je ke svému odvážnému stěhování vedena prostou lidskou láskou, možná tak následuje i předchozí laskavé chování své tchyně.

Neboli: ze známé pavlovské trojice „víra, naděje, láska“ je tu ve hře právě jen láska, vztah k člověku.

Přeskočme dvě kapitoly knihy. Bóaz je vzdálený příbuzný zemřelého muže Noemi. Uvidí cizinku Rút a za zvláštních, romantických okolností se s ní sblíží. Teď však půjde o to, co s tím udělá. Že se mu Rút líbí, je jasné. Jenže nelze se jednoduše sblížit se ženou, která se člověku líbí a nemyslet na souvislosti. Nejde o chvilkové štěstí, o zamilování, o nějakou „chemii“, jak se dnes eufemisticky říká chtíči. Ve hře je celý život, jeho souvislosti dozadu i dopředu, minulost i budoucnost, pokročilý věk a stáří.

A hlavně jsme v Bibli, tedy prostoru, kde v každém mezilidském vztahu jde také, a možná především, o vztah k Bohu.

Proto do příběhu a do situace nápadníka Bóaze promlouvá Tóra, zákonná ústava i předpisy související, již si v těchto dnes židé svátečně připomínají. O vdovu v Božím lidu se má postarat bratr zemřelého, případně další příbuzný. Bóaz nemá na Rút právo ani k ní povinnost, dokud se nenajde a nevysloví eventuální jiný, bližší příbuzný. Ten se opravdu najde a má povinnost postarat se o Rútinu tchyni Noemi, poskytnout jí ochranu, zabezpečení a získat i krásnou Rút za choť. Neboť nejde o chvilkovou záležitost a o „pár nocí touhy“. Jde o Noemi i Rút, o jejich bezpečí a jde o Tóru, možná především, a o její praktickou aplikaci. Jako v křesťanství v nedělích po svaté trojici.

Tóra děj směřuje ve směru *víry* v základ (Boha Otce), ta zas ve směru *lásky* (jako Ježíš Kristus v křesťanství). Bóaz vstoupí do brány, tehdejší soudní síně. S ním i onen bezejmenný příbuzný Noemin. Ten se vzdá práva i povinnosti vůči Noemi i Rút i práva na jejich majetek Noemina zemřelého manžela. Doznává, že na to nemá, možná peníze, možná síly. I on si uvědomuje, že *právo* se mění v *úkol*, *svoboda* v *odpovědnost*. Vzdává se práva i odpovědnosti a slavnostně to potvrdí.

Tak Bóaz přijímá právo i odpovědnost být manželem pohanky Rút. Znamená to nejen vzít si krásnou ženu a užívat si s ní, a koupit pole Elímeleka, zemřelého manžela Noemi, nýbrž přijmout dlouhodobou a širokou odpovědnost za všechno, co s Rút souvisí. Mít radost z krásy Rút i její oddanosti, ale i pečovat o Rút i o její potomky, zkrátka o celou rodinu. Můžeme být pohoršeni, protože Bóaz Rút koupil, dokonce

jako součást pole, majetku Noemina manžela Elímeleka. Ale z celého zvláštního děje na nás dýchá * *odpovědnost Rút* za Noemi již tehdy, když se rozhodovala odejít s ní do její vlasti a tak – pro sebe – do ciziny, * *odpovědnost Noemi* za Rút, když ji tehdy varuje před všemi úskalími migrace, * *odpovědnost Bóaze* za obě ženy vše, co s nimi souvisí, a především * *odpovědnost všech* za společné řády, za Boží zákon, pravidla života a jejich respektování. Odpovědnost za to, že jsou věci, které se prostě nedělají, a jsou věci, které se naopak udělat mají.

Zároveň vidíme něco hluboce inspirativní: „Boží lid“ není vymezen hranicemi, jazykem, ani náboženstvím. Rút do Božího lidu vstupuje láskou ke své tchyni a ochotou a ochotou nést s ní společné břemeno.

Zcela zvláštní roli má v příběhu Bóaz. Ten dodává příběhu zemitost přímo světskou, nesvatou. Nic z příběhu se ho původně netýká, stojí původně stranou. Ale Rút mu padne nejprve do oka, pak do náruče, tam na humně pod kabátem, viz třetí kapitola... Pak se k věci postaví jako chlap. Ano, chlapovi se líbí ženská, v pořádku. A ta ženská je volná, nebude to podraz na někoho, v pořádku. Ale chlap má odpovědnost za všechny kolem, potomky i předky, jejich majetek. A věřící chlap má odpovědnost i za Boží zákon.

Bóaz tu obstál. Opravdový chlap, žádný srab.

Nakonec trocha symboliky: Bóaz je zachránce, když koupí pole a s ním i Rút, jež mu padla do oka i do náruče. Takto padáme do oka my, pohané, židé i křesťané, muslimové i ateisté, ještě jinému Zachránci. „Padáme mu do oka“ ve chvíli, kdy své kroky necháme řídit láskou a odpovědností za druhého člověka. Tento Zachránce také vypadá, jako by stál stranou a náš příběh se ho netýká. A jeho láska a jeho odpovědnost za nás všechny se dostávají do světa skrze naše ruce, kroky a naše rozhodnutí, láskyplné a odpovědné.

Řečeno na plno: to Bůh pohladil Noemi v jejím smutku rukou Rút. A Bůh pohladil Rút i její rodinu rukou Bóaze. Tak Bůh miloval Rút, že jí dal svého posla Bóaze.

Takové příběhy se dějí. Tak Boží láska překračuje hranice států, náboženství i jakékoli hranice jiné. Amen.